

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
факультет психології
кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

**КЛІНІЧНА
ПСИХОДІАГНОСТИКА**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ (ПСИХОЛОГІЧНЕ
КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ)
другого рівня вищої освіти
за спеціальністю – 053 ПСИХОЛОГІЯ
галузі знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
освітня кваліфікація: МАГІСТР ПСИХОЛОГІЇ
професійна кваліфікація: ПРАКТИЧНИЙ ПСИХОЛОГ.
ПСИХОЛОГ-КОНСУЛЬТАНТ**

Силабус навчальної дисципліни
для денної форм навчання

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика», для студентів освітньо-професійної програми «Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)» другого рівня вищої освіти за спеціальністю – 053 «Психологія» галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітня кваліфікація: магістр психології, професійна кваліфікація: практичний психолог. Психолог консультант

Розробник: Мушкевич Мирослава Іванівна, доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології та психодіагностики

Силабус навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

Протокол № 2 від 08.09.2021 р.

Завідувач кафедри:

(Л. Магдисюк)

© Мушкевич, 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Форма навчання: денна	05Соціально-поведінкові науки 053Психологія Магістр психології	Вибіркова
		Рік навчання: 1
Семестр: 2		
Лекції: 16 год.		
Практичні: 12 год.		
Лабораторні: 12 год.		
Самостійна робота: 72		
Консультації 8 год.		
Змістовні модулі: 2		
Форма контролю: залік		
Кількість кредитів: 4		
Кількість годин: 120		

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: Мушкевич Мирослава Іванівна.

Науковий ступінь: доктор психологічних наук.

Вчене звання: доцент.

Посада: професор кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: мобільний телефон +380951560684;

електронна адреса: mushkevych.myroslava@vnu.edu.u

mira_mush@yahoo.com

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 13.00 до 14.00 в кабінеті № 202. В разі додаткової потреби в консультації час узгоджується.

3. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Клінічна психодіагностика» належить до переліку вибіркових дисциплін підготовки здобувача з психології і розрахована на загальний обсяг 120 годин. Курс присвячений розумінню та засвоєнню основних принципів та особливостей психодіагностичної взаємодії в клініці. У ньому розкриваються основні психодіагностичні критерії розмежування норми та патології в ході визначення індивідуально-психологічних властивостей особистості, обґрунтовується доцільність використання діагностичних методів та методик у залежності від актуального стану досліджуваного. Дисципліна спрямована на формування практичних компетенцій здійснення психодіагностичного обстеження у клініці, з акцентом на нові тенденції, що з'явилися на сучасному етапі їх розвитку.

Програма **навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика» складена відповідно до** освітньо-професійної програми «Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)» другого рівня вищої освіти за спеціальністю – 053 «Психологія» галузі знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітня кваліфікація: магістр психології, професійна кваліфікація: практичний психолог. Психолог консультант

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика» є орієнтація на практичну підготовку студентів до проведення клініко-психологічного дослідження, що передбачає засвоєння студентами теоретичних положень та організаційних основ проведення дослідження, оволодіння вміннями та навичками застосування методик, які використовуються для вирішення диференційно-діагностичних і психолого-корекційних завдань, а також в практиці індивідуального психологічного консультування, а саме: клініко-психологічних методик, експериментально-психологічних методик, клінічних опитувальників і шкал, спеціалізованих особистісних опитувальників, багатомірних особистісних опитувальників, проєктивних методик.

Ґрунтується на цілісному розумінні людини, орієнтована на вивчення особистості, особистісних особливостей і внутрішньоособистісних утворень та конфліктів, які виступають психологічною базою формування патологічних станів, прикордонних особистісних розладів, різноманітних адикцій тощо.

Мета викладання навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика» – дати магістрам базові знання щодо предмету, методу, особливостей історичного розвитку клінічної психодіагностики, її актуального кола досліджень та місця в системі суміжних дисциплін; розкрити етапи встановлення індивідуально-психологічних відмінностей особистості у межах основних діагностичних підходів.

Основними завдання вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психодіагностика» є:

- – формування знань щодо теоретико-методологічних аспектів клінічної психодіагностики;
- – розвиток вміння визначати проблему дослідження і планувати клініко-психологічне дослідження у відповідності до даної проблеми;
- – розвиток навичок проведення клінікопсихологічного дослідження, обробки його результатів;
- – розвиток вміння аналітично зіставляти та інтегрувати результати, отримані за допомогою різних методів, узагальнювати їх в тексті психологічного висновку.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної

діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додаткові спеціальні компетенції.

СК-13. Здатність здійснювати психоконсультативну роботу відповідно до запиту під супервізією викладача-практика (супервізора).

СК-14. Здатність до досягнення необхідних стандартів знань та умінь з психології для продовження навчання на наступному рівні вищої освіти.

СК-15.Здатність до розроблення концептуальних та інноваційних проектних рішень з планування психологічної діяльності (супроводу).

СК-16. Здатність до достатніх фахових компетентностей, щоб претендувати на первинні посади щодо психологічної діяльності.

Програмні результати навчання.

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

5. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРО СТРУКТУРУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2.

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Прак.	Лаборат.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теорія клінічної психодіагностики						
Тема 1. Загальні положення клінічної психодіагностики	13	2			10	1
Тема 2. Історія виникнення, становлення і розвитку клінічної	17	2	2	2	10	1

психодіагностики						
Тема 3. Моделі клінічної психодіагностики	17	2	2	2	10	1
Тема 4.	17	2	2	2	10	1
Разом за модулем 1	64	8	6	6	40	4
Змістовний модуль 2. Практика елінічної психодіагностики						
Тема 5. Методи психологічного дослідження в клініці	11	2			8	1
Тема 6. Стандартизовані методи дослідження в клініці	15	2	2	2	8	1
Тема 7. Проективні методи дослідження особистості в клініці	15	2	2	2	8	1
Тема 8. Принципи проведення клініко-психологічного дослідження	15	2	2	2	8	1
Разом за модулем 2	56	8	6	6	32	4
Всього	120	16	12	12	72	8

Заняття включають інтерактивні форми навчання:

- Творчі завдання
- Дискусії

- Робота в малих групах
- Робота в парах
- Розгляд кейсів
- Рольова гра

Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз власної діагностично-консультативно-терапевтичної діяльності тощо.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3.

1	Тема. Загальні положення клінічної психодіагностики. Вступ до клінічної психодіагностики. Методологічні аспекти клінічної психодіагностики особистості. Особистість як об’єкт клінічного дослідження. Поняття клінічного діагнозу. Клінічний стиль мислення на противагу психометричному. Розуміння особистості в клінічному підході. Особистість психодіагноста.
2	Тема. Історія виникнення, становлення і розвитку клінічної психодіагностики. Основні етапи розвитку клінічної психодіагностики.
3	Тема. Мультимудальність як принцип клінічної психодіагностики. Біологічна/соматична площина: (біохімічна, нейрофізіологічна, психофізіологічна площини); психічна/психологічна площина (індивідуальні переживання й поведінка; соціальна площина (акцент на міжособистісних системах, соціальні умови); екологічна площина (містить матеріальні умови).

4	<p>Тема. Функції клінічної психодіагностики. Психодіагностика. Експертиза. Психологічний вплив. Психопрофілактика. Психореабілітація.</p>
5	<p>Тема. Методи психологічного дослідження в клініці. Принципи проведення діагностичної бесіди. Поведінкова діагностика в процесі бесіди. Клінічне інтерв'ю. Загальна стратегія інтерв'ювання у клініці. Види діагностичних питань в діагностичному інтерв'ю. Тематичні галузі загального клінічного інтерв'ювання. Принципи стосунків в процесі інтерв'ювання. Тактичні прийоми в ході інтерв'ювання. Принципи початкової фази інтерв'ю. Рекомендації по ходу інтерв'ю. Оцінка психічного стану в процесі інтерв'ювання. Схема оцінки психічного стану та поведінки клієнта.</p>
6	<p>Тема. Стандартизовані методи дослідження в клініці. Опитувальники для скринінгу неврозів. Методика визначення типу акцентуацій рис характеру та темпераменту К. Леонгарда і Х. Шмишека. Тест акцентуації характеру Егідкса. Методика діагностики рівня шкільної тривожності. Діагностика типів ставлення до хвороби. Шкала оцінки тривоги Гамільтона (HARS). Структуроване інтерв'ю для шкали оцінки депресії Гамільтона (HRSD). Шкала оцінки депресії Монтгомері-Асберг (MADRS). Опитувальники депресивної симптоматики: опитувальник депресивної симптоматики (IDS–SR16), опитувальник депресії Бека (BDI), госпітальна шкала тривоги та депресії (HADS), опитувальник депресивних станів (ОДС), шкала «рівень невротичної астенії (УНА) шкала «Індекс біпорлярності».</p>
7	<p>Тема. Проективні методи дослідження особистості в клініці. Проективний тест плям Роршаха: історія розробки тесту. Тематичний апперцептивний тест: історія розробки, задачі використання. Тест СОНДІ. Тест на дослідження фрустрації</p>

	Розенцвейга.
8.	Тема. Принципи проведення клініко-психологічного дослідження. Етика проведення психодіагностики у клініці.

7. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ, ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Самостійна робота студентів, це індивідуальна навчально-дослідна чи науково-дослідна робота студентів (за вибором) передбачає:

- а) підготовку огляду наукової літератури (есе);
- б) підготовку ілюстративного матеріалу за темами, які вивчаються (виготовлення таблиць, схем, малюнків і т. п.);
- в) підготовку матеріалів та доповідей до наукових семінарів, конференцій та інших навчально-наукових заходів.

Перелік тем есе для написання індивідуально-дослідного завдання:

1. Клінічна психодіагностика як психологічна дисципліна: предмет і завдання клінічної психодіагностики.
2. Теоретико-методологічні основи клінічної психодіагностики.
3. Історія становлення клінічної психодіагностики як наукової дисципліни.
4. Використання тестів в клінічній психодіагностиці.
5. Клінічна психодіагностика як область наукової психології.
6. Функції клінічної психодіагностики.
7. Етапи психодіагностичного процесу.
8. Теоретичні засади клінічної психодіагностики. Цілі клінічної психодіагностики.
9. Особистість як об'єкт клінічного дослідження. Поняття «особистість» у клінічному підході.
10. Методологічні аспекти клінічної психодіагностики.

Даний вид роботи оцінюється 16 балами

8. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ: РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль здійснюється на кожному практичному та лабораторному занятті за результатами виконання практичних завдань й усних відповідей студентів із теми, що вивчається.

Оцінка практичної роботи та лабораторного заняття залежить від якості виконання усіх завдань, оформлення, висновків. Практичні заняття оцінюються **від 0 до 2 балів**.

0 балів виставляється за поверхневу відповідь: відповідь хаотична, фрагментарна, відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті, без використання демонстраційного матеріалу.

0,5 балів виставляється за поверхневу відповідь на основі прочитаної лекції: відповідь хаотична, фрагментарна, відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті, без використання демонстраційного матеріалу.

1 бал студент отримує за усну відповідь на занятті у тому разі, якщо ця відповідь послідовна, чітка, структурована, логічна, за матеріалом основних підручників; часткове вміння наводити власні приклади и здійснювати їх порівняльний аналіз; часткове розкриття суті основних термінів з супервізії.

2 бали студент отримує в тому разі, якщо ця відповідь чітка, структурована, логічна; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилення на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, наведення власних прикладів; порівняльний аналіз понять з супервізії.

В оцінюванні також враховуються «інші види робіт», такі як участь в терапевтичному процесі у роботі з дорослими та дітьми під супервізію викладача-психотерапевта та проведення супервізорських занять, де студент

виступає в ролі супервізора. **Оцінювання цього типу роботи здійснюється в межах 0-8 балів.**

Підсумковий контроль передбачає виконання модульних контрольних робіт. За виконання модульних контрольних робіт студент може отримати максимум 60 балів.

Оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою, за 100-бальною системою та за шкалою ECTS.

Таблиця 6

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Самостійна робота	М 1	М 2	100 балів
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	30 б.	30 б.		
									16 балів		

Шкала оцінювання

Таблиця 7

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	Якісна	Зарахована
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Ассанович М. А. Клиническая психодиагностика: учебное пособие / М. А. Ассанович – Минск : Беларусь, 2012. – 343 с.
2. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.
3. Яньшин, П. В. Клиническая психодиагностика личности : учебное пособие для вузов / П. В. Яньшин. — 3-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2020. — 327 с.

Додаткова література

1. Максименко С. Д. Медична психологія / [Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Коваль І. А., Максименко К. С.]; за заг. ред. С. Д. Максименка – К., 2014. – 520 с.
2. Мороз Р. А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги: методичні рекомендації. Миколаїв: Іліон, 2016. 224 с.
3. Психолого-корекційний практикум травм війни: навч. посіб. / І. Сулятицький, К. Островська, В. Осьодло та ін. Львів, 2019. 396 с. Практична психосоматика: діагностичні шкали : навчальний посібник / за заг. ред. О. О. Чабана, О. О. Хаустової. К: ВНТУ, 2018. 108 с.
4. Кулеша-Любінець М. М. Професійно-розвивальна практика у лікувальнопрофілактичних закладах : програма та методичні рекомендації / М. М. Кулеша-Любінець. – Івано-Франківськ: Симфоній форте, 2015. – 64 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <http://ipz.org.ua/inforesursy/inforesursy-videomaterialy/>
2. <http://vprosvet.ru/biblioteka/klinicheskaya-psihologiya/>
3. http://stud.com.ua/28948/psihologiya/klinichna_psihologiya

4. http://culonline.com.ua/Books/klinychna_psyhologia.pdf
5. <http://ulit.inf.ua/clinicheskaya-psihologiya-2.html>
6. <https://postnauka.ru/books/20050>

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Мета клініко-психологічного дослідження.
2. Основні завдання проведення клініко-психологічного дослідження.
3. Характеристика діагностичного процесу та клініко-психологічного діагнозу.
4. Компоненти клінічної діагностики.
5. Специфіка та принципи клініко-психологічного інтерв'ю як методу клінічної діагностики.
6. Структура та види клінічного дослідження.
7. Спостереження за поведінкою, особливості данного методу. Схема обстеження.
8. Аналіз історії життя як метод клінічної діагностики.
9. Організація клініко-психологічного дослідження.
10. Особливості використання психометричних методів дослідження інтелекту в клініці.
11. Діагностичні можливості використання методики Д. Векслера в клініці.
12. Проблема дослідження особистості в клініці.
13. Загальна характеристика ММРІ та його модифікацій. Особливості обробки та інтерпретації отриманих даних.
14. Специфіка проєктивного підходу до клінічної діагностики особистості. Класифікація проєктивних методик.
15. Функції клінічної психодіагностики.
16. Мультимодальність як основний принцип клінічної психодіагностики.
17. Основні прийоми клінічної психодіагностики.

18. Опитувальники для скринінгу неврозів.
19. Методика визначення типу акцентуацій рис характеру та темпераменту К. Леонгарда і Х. Шмишека.
20. Тест акцентуації характеру Егідкса.
21. Методика діагностики рівня шкільної тривожності.
22. Діагностика типів ставлення до хвороби.
23. Етика проведення психодіагностики у клініці.
24. Шкала оцінки тривоги Гамільтона (HARS).
25. Структуроване інтерв'ю для шкали оцінки депресії Гамільтона (HRSD).
24. Шкала оцінки депресії Монтгомері-Асберг (MADRS).
25. Проективний тест плям Роршаха: історія розробки тесту.
26. Тематичний апперцептивний тест: історія розробки, задачі використання.
27. Тест СОНДІ.
28. Тест на дослідження фрустрації Розенцвейга.
27. Опитувальники депресивної симптоматики: опитувальник депресивної симптоматики (IDS–SR16), опитувальник депресії Бека (BDI), госпітальна шкала тривоги та депресії (HADS), опитувальник депресивних станів (ОДС), шкала «рівень невротичної астенії (УНА) шкала «Індекс біпорлярності».